

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Cf. regulamentului de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foale înscrise în Registrul de
Publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2-1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 500 Lei

Pe 6 luni . . . 280 Lei

Pentru străinătate 1000 Lei

Foale bisericicească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Să înceteze nedreptățile!

Guvernele noastre de după 23 August au intrat într-o foarte grea moștenire, a cărei lichidare le dă mult de lucru. Reintegrarea democrației în drepturile ei, desfășurarea tuturor măsurilor rasiale naziste, sunt o muncă pe lângă care, în primul rând, se impune: împlinirea loială a condițiilor armistițiului și celelalte probleme de război!

Iată pentru ce noi nu ne-am ridicat glasul până acum, ci am așteptat cu toată încrederea. Putem și noi din primul moment să cerem, că dacă se face dreptate tuturor neindreptățiților, chiar și sectelor religioase, — să se facă dreptate și Bisericii. Concepția străimă, nazistă, aplicată față de cele două biserici românești de acele figuri, cari dictau la Ministerul Cultelor și Artelor, a produs o serie de măsuri, dintre care unele jignitoare pentru toate cultele, altele numai pentru Biserica română unită. Desfășurarea lor se impunea din primul moment!

A fost o vexațiune jignitoare pentru toate cultele, chestiunea cu faimoasele inventarii, ce se cereau pe capete și la cari averea cultului respectiv era indicată ca averea Statului. A fost o și mai mare vexațiune aplicarea Codului Funcționarilor Publici la funcționarii-proșii ai eparhiilor, din care cauza de 3 ani nu s'au mai recunoscut funcționarii administrației la eparhii, chiar și în cazurile că au fost împlinite toate condițiile de formă. Cine nu vede absurditatea: ca de secretar episcopesc să admuți licențați în matematică ori în Academia Comercială, dar să refuzi un preot doctor în Teologie! Asta numai concepția nazistă o poate admite, în onoarea careia au apărut și volume la un centru eparhial din Ardeal!

Să înșirăm apoi multele nedreptăți, făcute în special Bisericii noastre, prin denegarea oricaror ajutoare, și a tratamentului de egalitate? Pană când fraților din cealaltă strană li-s'au înflințat an de an, sute de parohii, li-s'au impropriat manastirile, li-s'au luat zeci de milioane la buget ca fond special, — nouă nimic din toate acestea! Ba chiar și la distribuția cuponilor dela Fondul Religioz Catolic s'a violat mereu norma de drept.

Toate protestele, toate memoriile adresate de superioritatea noastră factorilor în drept, au rămas fără rezultat, fără răspuns măcar.

În cărțile de școală se otrăvesc sufletele elevilor cu cele mai grosolane neadevăruri la adresa Bisericii noastre; și când s'a reclamat „Conducătorului”, acela a trimis cauza la Culte, ca de acolo să primim un răspuns tot așa de injurios!

Unde pui faimosul decret-lege 620, cu trecerea averilor unui cult la cealaltă, chiar și în cazul când toate instanțele judecătorești s'ar fi pronunțat contra! — Legea aceasta a fost făcută în legătură cu procesul unei biserici a noastre, câștigat în Casație, după lupte cari au durat 19 ani; și când sentința a fost executată, când nu mai era chip să porți oamnei cu minciuna, s'a recurs la atotputernicia Conducătorului, care a semnat un decret-lege jactat fără avizul Consiliului legislativ și ticluit totuși atât de prost, încât nici în baza lui nu au putut câștiga cauza. Dar ne-a făcut cel mai nenorocit serviciu în străinătate!

E timpul să cerem, ca toate acestea să înceteze! Știm, că se lucrează la Ministerul Cultelor, se muncește intens! Avem cea mai desăvârșită încredere în actualul domn Ministru al Cultelor! Îl rugăm să nu se supere de aceste rânduri ale noastre. Îi cerem, ea între celelalte preocupări, de ordin organizatoric, să se gândească și la măsurile nedrepte, cari fiind și azi în vigoare, continuă să producă răni pentru culte. — Să înceteze nedreptățile!

Dr. Nic. Brinzeu

Democrația pe care o dorim

Lămuriri în legătură cu o problemă de ieri, de azi, și din viitor

de DUMITRU NEDA

N'a spus vorbă în deșert Terentianus Maurus, când a slobozit în lume aforismul atât de bine cunoscut: *Habent sua fata libelli*, (= Cărțile 'și au soarta lor, anevoie de prevăzut). Astăzi, parodiind parimia din bătrâni, s'ar putea zice: *Habent sua fata etiam verbuncula* (= Chiar și cuvintele își au soarta lor neprevăzută). Dovada o avem la îndemână în cuvântul — care altfel cuprinde o lume de idei — *democrație*. După nume, după haină, se trage din lumea veche a Grecilor și înseamnă: Puterea poporului = Cărmuirea prin popor. Și firește că pentru popor.

Ideea în sine e bună. Poporul e mulțimea; e talpa oricărui stat. Grijă de căpetenie a oricărei cărmuiri mai binele temeliei așezământului social trebuie să fie. De aceea lumea creștină a primit întru ale sale, cu brațele deschise, acest oaspe, l-a stropit cu aghiazmă, l-a socotit încreștinat și l-a trecut între tovarășii de lucrare întru clădirea Cetății Ideale a noiei omeniri. I-s'a dat și nume mai de familie: *Democrația Creștină*, după ce o vreme s'a vorbit de Acțiune creștină socială, de Creștini sociali, ba chiar și de Socialism creștin. — Și s'au mai vorbit și alte celea.

Ca în toate treburile din lumea aceasta s'au strecurat însă și în acest snop de lumină dungi de umbre. Anumite mișcări, anumite vorbe, spuse ca în numele noului tovarăș de muncă, au dat loc la bănueli: Nu cumva se răvnește răsturnarea oricărei alte cărmuiri afară de cea populară? Nu cumva tot ce-i ideal creștin se restrânge la interesele norodului, lăsându-se la o parte celelalte părturi sociale? Nu cumva sub haina simpatică a nou-sositului se dosește pumnalul ce va isbi în inimă puterea legiuită, fie aceea lumească, ori sacră? — Intrebări și îndoeli cari așteptau un răspuns lămuritor și liniștitor. Oricum: e bine să ști cu cine ai pornit la treabă și vrei să lucrezi cot la cot. Pentru că vorba ceea: Păzește-mă, Doamne, de prieteni, că de dușmani mă feresc eu.

Lămuririle dorite n'au întârziat. Le-a dat însuși Capul creștinătății neimpuținate, luminatul Papă Leon XIII, care scria, în 1898, lui Harmel: „Dacă democrația se inspiră din învățămintele rațiunii luminate de credință; dacă, ferindu-se de teorii înșelătoare și subversive, primește, cu religioasă resemnare și ca un fapt necesar, deosebirea de clase și condiții sociale; dacă, în căutarea soluțiilor posibile a problemelor sociale ce răsar zilnic, nu pierde nici o clipită din vedere regulile iubirei supraomenești pe care Isus Hristos le-a declarat a fi nota caracteristică a ucenicilor săi; dacă, într'un cuvânt, democrația

vrea să fie creștină, ea va dăruia Patriei un viitor de pace, de prosperitate și de fericire“.

De ndată ce mișcarea democratică a început să fie mișcare serioasă, Biserica a venit cu precizările ei. Nemulțumită cu *democrația socială*, care n'are în vedere decât binele vremelnic al mulțimilor, indetulindu-se cu procurarea, gustarea și desfătarea de bunurile materiale, Mireasa Domnului a dat binecredincioșilor îndrumări cari nu lasă nici un echivoc în ce privește gândul său și linia de urmat din partea celor ce sunt cu adevărat adepți ai democrației creștine. Aproband însă această mișcare socială, Biserica n'a osândit oricare altă formă de guvernământ. În deplin acord cu strălucitul său înaintaș pomenit, Papa Pius XI aducea, în 1933, la cunoștința lumii întregi punctul de vedere al creștinismului integral: „E limpede pentru toți că Biserica Catolică, fără a se atașa unei forme de cărmuiri mai mult decât alteia — presupunând că sunt salvate și ocrotite drepturile lui Dumnezeu și ale conștiinței creștine — nu pune nici o piedecă în calea înțelegerii cu toate instituțiile civile, aibă ele formă regalistă ori republicană, steie ele sub putere aristocratică ori populară. Dovadă că așa este — fără a vorbi de altceva decât de fapte foarte recente — e faptul numeroaselor tratate, sau concordate, cum se mai numesc, cari au fost semnate în vremile acestea din urmă, precum și în raporturile ce iau loc în chip necesar, între Sf. Scaun și diferitele State, fără a excepta nici chiar pe cele ce, în urma ultimului mare războiu, și-au părăsit regimul monarhic pentru a îmbrățișa cărmuirea republicană“. (Enc. *Dilectissima Nobis*, din 1933).

Dar să revenim la problema democrației creștine. Roma papală are pentru ea cuvinte de largă înțelegere, dacă se poartă cum i-e vorba și vorbește cum i-e portul. Măneacă din principiul că problema socială, departe de a fi o chestie exclusiv economică, este mai presus de toate o chestie morală și religioasă, și că, deci, democrația creștină, lăpădându-se de orice altă semnificație, trebuie să însemneze și să fie o „binefăcătoare acțiune creștină în mijlocul poporului“, enciclica *Graves de communi* (18. I. 1901) e limpede și categorică: „Democrația creștină, prin singur faptul că se numește creștină, trebuie să razime pe principiile credinței dumnezeiești ca pe propriile sale temelii. Ea trebuie să se îngrijască de interesele celor mici, fără a înceta să călăuzească spre desăvârșirea ce li se cuvine sufletele create pentru bunuri veșnice. Pentru dânsa nu-i îngăduit să existe ceva mai sfânt ca dreptatea; ea trebuie să

scutească de orice atentat dreptul de proprietate și de stăpânire; să mențină deosebirea de clase care, fără discuție, este ceva propriu unui Stat bine încheiat; în sfârșit trebuie să-și însușiască datorința de a da comunității omenesți o formă și un caracter în armonie cu cele stabilite de Dumnezeu-Ziditorul... Prin urmare (democrația creștină) consistă în osteneala pentru binele proleților, dar fără a tinde vreodată spre preferința unui regim civil față de altul, și spre ușurarea introducerii lui. Asta fără a neglija clasele superioare, și ascultând de puterile legiuite. Care va să zică democrația creștină vrednică de acest nume este „zelul care, amăsurat legii naturale și legii divine, n'are alt obiect râvnit decât să ducă la o stare mai de răbdare pe cei ce trăiesc din lucrul mânilor lor; să-i aducă, pe îndelete, în situația de a-și asigura viitorul; să poată practica liber virtutea în cămin și în public; să-și poată împlini liber datorințele religioase; să simtă că-s oameni, nu dobitoace, că-s creștini, nu păgâni; în sfârșit: ca să poată înainta cu mai multă ușurință și căldură spre acel bine unic și necesar, spre acel bine suprem, pentru care ne-am născut“.

Oricine se abate dela aceste linii de lumină, umblă în întunec și adevărul democrației creștine nu este într'insul. Așa zișii democrații creștini autonomi au încercat așa ceva. Dela înălțimea Scaunului de veghe al Sf. Petru, Plus X i-a demascat fără zăbavă, timbrându-i de ceea ce erau aievea: Neghină aruncată de mână vrășmașă în holda de grâu pe care-l înăbușă, cu atât mai vârtos că se mândresc, cu vorba, a fi catolici, fapta desmițându-i pas de pas (*Epistola către Card. Sampa*, 1. III. 905).

Nu pseudo-democrația ăstora din urmă trebuie lumii creștine, ci democrația preconizată de Leo XIII. Ceea spuse de acel suveran al gândirii iluminate au avut valoare neasemuită la vremea sa; sunt de neprețuit acum, și totdeauna. Papii grăiesc tuturor vremilor. Și cum, după toate semnele, viitorul e al democrației, nouă numai folosi ne poate adâncirea adevărului vestit de Vicarii Domnului din vremile noastre frământate de curente

ideologice ca acelea a căror mărturie suntem. — Mai ales că democrația, înțeleasă cinstit și tradusă loial și demn în faptă, nu-i potrivnică creștinismului nici chiar când e susținută de cârmuiri ce nu sunt stăpânite întru toate de crezul creștin roman. Cum se poate vedea și din cuvântul cu care încheiu aceste considerațiuni fugare:

Adevărat bărbat de stat, cu dragoste de propășirea Statului în fruntea căruia a fost chemat, nu sectar pătimas și mărginit în vederi, ori aventurier dornic de lovituri răsunătoare, fie după aceea ce va fi, d. *Roosevelt*, la deschiderea lucrărilor celui de-al 76-lea Congres american (4 Ian. 1933), a rostit un discurs de epocală însemnătate, cu răsunet în lumea întreagă. Oricărui cap cuminte cugător adevăruri ca cele cuprinse în precizările de mai la vale, reținute din pomenitul cuvânt, nu se poate să nu-i deie de gândit cu limpezimea și temeinicia lor: „Furtuni ce se abat asupra noastră din străini — a zis Președintele Statelor-Unite, făcând aluzie la „nouvele doctrine ale forței“ — amenință de-a dreptul trei așezăminte neapărat de lpsă Americanilor azi, ca în toată vremea. Cea dintâiu e religia. Ea este izvorul celorlalte, cari sunt democrația și buna credință internațională.“

Religia, care-i descopere omului înrădăcirea cu Dumnezeu, inculcă fiecărui însensul propriei sale demnități și-l învață să se respecte pe sine însuși, respectând pe vecini. Democrația, practica autogovernării, e o convenție între oameni liberi, cari se legătuiesc să respecte drepturile și libertatea semenilor lor. Bunacredință internațională, sora democrației, își are izvorul în voința națiunilor civilizate de a respecta drepturile și libertățile altor națiuni. Într'o civilizație modernă aceste trei elemente: religie, democrație și bunacredință internațională, se întregesc imprumutat.

Atacurile împotriva libertății religioase au purces pretutindenea din izvoare potrivnice democrației. Pretutindenea, unde democrația a fost răsturnată, libertatea conștiinței a dispărut. Și pretutindenea unde religia și democrația au dispărut, bunacredință și mintea sănătoasă a făcut loc, în raporturile internaționale, ambiției și forței brutale. O or-

dine socială care așează religia, democrația și bunacredință internațională, pe plan secundar, nu poate găsi loc în sânul său pentru idealul Prințului păcii. Statele Unite resping o atare ordine socială și țin cu tărie la credința lor tradițională.

Sunt ceasuri în istorie, când oamenii trebuie să se pregătiască a-și apăra nu numai căminurile lor, ci și principiile credinței și a umanității pe cari rezimă bisericile lor, cârmuirile lor, însăși civilizația lor. Apărarea religiei, democrației, și buneicredințe internaționale, formează una și aceeași luptă. Pentru a mântui una din aceste valori, în ceasul de față noi trebuie să fim hotărâți a le mântui pe tustrele. — Cine cetește, înțeleagă!

Așa este! Noul premier al Țării, președintele celui de-al treilea guvern al României dela 23 August c. încoace, d. *N. Rădescu*, primind în audiență reprezentanții presei, le-a făcut o seamă de declarații cari privesc și pe alții. A zis, între altele, d. prim ministru:

[...] „Sunt partizan al libertății celei mai desăvârșite, dar fac rezerva ca această libertate să fie întrebuintată cu socoteală. Să nu se caute, în mod intenționat uneori, să se denatureze anumite lucruri.“

Adresându-se muncitorilor, a apăsă pe cuvântul că are pentru ei cele mai bune intenții, apoi a adăugat: „Dar dacă nu vor lucra în fabrici, ca albinele în roiul lor, ca furnicile în furnicar, noi nu vom putea face mare lucru. Plimbările lor pe străzi în momentul în care trebuie să lucreze în fabrici strică și lor, strică și țării.“

[...] Am cerut să se restabilească în țară disciplina și ordinea în toate locurile de muncă, ordinea în toată țara. Nu înțeleg să se mai vadă în fabrici ca lucrătorii, atunci când au o nemulțumire — pe care eu o înțeleg, căci poate să fie reală, dar care se poate satisface pe căi legale — să înlăture, din proprie inițiativă, ei singuri, conducerea, prin acte ca acelea la care s'au dat; o vom înlătura noi, când cererea lor va fi întemeiată și când vom dovedi că această conducere este vinovată.“

Deasemeni, nu înțeleg să se instaleze

FOIȚA „UNIRII“

Rugăciune

Împreună mâinile și le înalță spre stele:
Tu Doamne ești acolo de veghe, 'ndurător,
Țil cumpăna dreptății, ca sfânt judecător,
În care se aruncă păcate 'n vremuri grele.

Ne-am depărtat de Tine, pe căile peirei;
Suim Calvarul morții împinși de cearta noastră,
De pustiirea scârbel, de vanitatea proastă,
Și de porunca tristă a neîngăduirei.

Acum striviți sub roata nelertătoarei legi,
— Păcatul se răsbună prin mil de 'ntorsături,
Și nedreptatea naște o negură de urt, —
Cersim a Ta 'ndurare, ca viața să ne o dregi.

Tu care vezi ruina triumfului culturii,
A nopților păcate și zorile de mâne,
Indură-Te și iartă prea bunule Stăpâne,
Ca lumea să-și găsească noblețele armurei.

Să înflorească iarăși în inimi bunătatea,
Și apele să 'ngâne în mersul lor cuminte
Vecernia 'nserării, ca'n timpul de'nainte
Când străjuia din turle, în clopote, dreptatea.

I. B. Buteni

Dacă ar fi obiectivi..

2)

Nu suflet mic, nu om fricos, nu caracter de toate zilele a fost — cum fără pic de motiv și chiar documentând cu cea ce trebuia dovedit („petitio principii“ în logică) — afirmă chiar și dl S. Dragomir, membru al Academiei române, de atâtea ori fost ministru, în cartea sa despre unirea Românilor ardeleni, — Episcopul Atanasie Anghel, care a făcut unirea cu Roma, la 1700, nici desorientat. Ci cercetător obiectiv, mare Român, teolog orientat și documentat, mare diplomat, voință tare, caracter firm, s'a dovedit atunci, când două cercetări de 5 ani de zile, și anume din 1792, când i-a invitat pe Români ardeleni, împăratul Leopold I. să revină la catolicismul roman, până la 1797, când s'a ținut întâiul sinod de unire, la Alba Iulia. Și ca fruct al acestor cercetări a lădat legătura umiltoare bizantină grecească, absolut străină, nepotrivită cu sufletul unui popor latin, de sânge roman, care s'a fost încreștinat tot prin Roma, iar' acum, la 1700. s'a atașat iarăși acestei scaune Roma, cu protopopii, preoții și cu întreg poporul său credincios, care a fost reprezentat prin delegați din fiecare comună, și prin aceștia a iscălit Unirea cu Roma. Cercetările de 5 ani le-a făcut împreună cu ceilalți preoți și protopopi ai antecesorului său: Teofil, și numai după

a stabilit adevărul, apoi s'a pronunțat. — Clarvăzător, energic și hotărât a trebuit să fie Atanasie Anghel, atunci, când, la 1700, a conchemat al treilea sinod de Unire cu Roma, la Alba-Iulia, pentru a spune Maghiarilor reformați, cari ca să poată pescui în tulbure, propuneau comisie, care să umble din sat în sat în chestiunea Unirii mărturisite deja de 2 ori, în două sinoade: a spune, refuzând comisia, că: „Nu ne trebuie comisie, deoarece această propunere nu e sinceră, ci are de scop numai învrăjbierea poporului, spre a fi făcut năuc și zăpăcit, să nu mai poată delibera liber. Ci prin delegați liberi aleși din fiecare comună, mărturisim, că ne unim cu Roma și rupem cu Bizanțul“. Acesta a fost motivul și scopul celui de al treilea sinod de Unire: să astupe gura, și să iee arma din mână acelor, cari ținând să nu scape din mână pe robii lor seculari, voiau să pună la cale: colindarea pe sate în comisie, nu ca să-i pipăie voința, ci să-i exploateze singurătatea și neorientarea, în cari tot ei îl ținuseră pe poporul român; să-l divizeze în partide, și astfel să-l stăpânească și în viitor, nu să se emancipeze prin catolicism. Dacă Atanasie Anghel a văzut prin sită, dacă le-a descoperit trucul și l'a dejucat, nu a fost o minte de toate zilele, nu a fost lipsit de diplomație, nu a fost suflet slab. — Avea de lucru doar cu „nemeși“, cu baroni, cu grofi, cu o pleiadă

prefecți și primari tot prin intervenția acelor care se consideră că au dreptul să se substituie autorității legale, înlocuind pe reprezentanții acesteia cu oameni aleși de ei.

[...] Am vorbit despre ordine și disciplină. S'au interpretat aceste cuvinte în sensul că aceasta n'ar însemna decât o ducere din nou la tiranie.

Domnilor, țin să fac afirmația categorică: urâsc tirania, urâsc despotismul. Sunt partizan neînduplecat al libertății; dar, în ce privește libertatea, fac o rezervă: libertatea nu înseamnă pentru unii totul și pentru alții nimic. — Înțeleg libertatea deopotrivă pentru toți.

Nu mai departe decât la patru zile după aceste declarații, același premier mărturisise la radio:

[...] „Fapte regretabile, încercări de desordine, în unele puncte ale țării, sunt menite să lase impresia că apelul pornit din cel mai curat cuget și dintr'o mare dorință de bine, n'a avut în rândurile tuturor muncitorilor răsunetul cuvenit, lucru cu atât mai mult de neînțeles, cu cât în rezolvarea conflictului dela Eforia Spitalelor Civile, s'a putut face, cu prisosință, dovada că atunci când se ivesc neînțelegeri între salariați și conducere, ajungerea la un deplin acord este cu putință, fără să fie nevoie să se producă tulburări, sau să se recurgă la acte de violență. Pentru ce atunci unii muncitori să nesocotească sfaturile ce li se dau și să-și închipue, că numai răsvrătindu-se pot să-și capete satisfacția drepturilor pe care și le cred neluate în seamă, și să nu înțeleagă că ele pot fi aduse ușor la îndeplinire, urmându-se căile legale ce le sunt puse la îndemână? ...

Incheiere: Nu totdeauna vorba bună și cuminte ajunge să fie spusă, ca să fie luată în seamă. Pentru asta trebuie și altceva. Și credem că se va afla și acest ceva care-i de lipsă ca să se taie calea desmățului, prevăzut și de d. prim ministru. Spus pe înțelesul tuturor: Prevederea, dreapta cumpănă a celor ce se întâmplă și aplicarea energică și promptă a măsurilor ce se impun, o să ne scape de destrămare. Orice șovăială și zăbavă e fatală

De dragul văduvelor...

Ziaristul cu bun nume, d. Ioan Colan, în nr. 17/1944 al *Gazetei Transilvaniei-Brașov*, scrie fugar un foarte impresionant articol de fond. Autorul, pe foarte multă dreptate, se revoltă împotriva unui așiș care își chema clienții la „dans până în zori” — „în folosul văduvelor și al orfanilor de războiu”. Și înfieră, fără de milă, așa numitele baluri filantropice și caritative:

„Ce înseamnă aceasta lipsă de omenie, aceste filantropii dansante printre cruci și peste morminte?” — zice d. I. Colan. „Dă-săm pentru orfani, chefulim pentru văduve, orbecăim după lux, pentru cei fără o bucată de pâine”.

„Toate istericele, toți istoricii mahalalei, sau ai clasei cu sânge albastru (!), la adăpostul baionetei lui Ion, își permit inițiative de ordin creștinesc, se lasă fotografiati de marile cotidiene în toate pozițiile și nimănu nu-i crapă obrazul de rușine, când în zori, pe două cărări, se duc acasă cu conștiința liniștită că: s'au sacrificat, pentru cei ce numai ei știu cum își înoadă zilele.

„Ori s'a uitat că războiul încă nu-i sfârșit? Că fiecare soție mai are deschise înaintea sa toate perspectivele de a rămâne văduvă?... Că propriii ei copii, ca mame ar putea fi orfani?”

Și după ce spune că e timpul să se pună capăt acestei nebunii, arată că, pentru cei ce nu vreau să înțeleagă vremurile, singurul loc iresponsabil este balamucul. Iar pe „tinerii organizatori de baluri samarinene” cari nu-și încap în piele de „buieci” ce sunt, îi propune a fi trimiși pe front, pentru a dansa în fața tancurilor, brandurilor și a mitralierelor, asigurând — pe cei ce vor scăpa — că se vor întoarce oameni întregi și potoliți de ori ce tendință de sacrificare falsă, pentru cei lipsiți!

Aplaudând sincer acest articol, apărut înaintea ordinului ministerial care interzicea școlile de dans, concomitent aș vrea să fac o mică considerație.

Dacă un laic vorbește așa, ce au de zis

oamenii bisericii împotriva celor ce organizează ceaiuri ori serate dansante cu scop caritativ, în cadrele societăților religioase, ori ale epitropiilor parohiale? Dar împotriva balurilor religioase, organizate ca, din venitul lor curat („curat” la propriu și la figurat) să fie înzestrată biserica Domnului cu ornate și și vase sacre, ori pentru ridicări și renovări de cruci și lăcașuri sfinte de închinare!?

Și dacă pe bună dreptate se scrie atât de vehement împotriva pescuitorilor ușuratici în hidoasele valuri tulburi ale întrunirilor nocturne, oare ar strica un remediu drastic și pentru acele doamne și domnișoare, dar numai pentru acelea cari caută să-și irosească toată vloga tinereții lor în foarte lascive și prea vinovate bățăeli publice de o puternică izbucnire desfrânată?

În lumea feminină, numărul ființelor delicate și ultra sensibile la orice oboseală pedestră, sau culinară este foarte mare. De aceea pentru a demasca potențialitatea lenvoasă a duduilor dănțăușe cari se subtrag dela lucrări oboșitoare, ne permitem a mai scrie ceva foarte interesant:

Un profesor, pe care l-a preocupat arta coreografică, a constatat în mod științific că o femeie dansând un vals mai ușor, consumă atâtea calorii, câte se recer la încălzirea alocinci litri de apă. Dacă dansează un dans mai vioi și de durată, consumă atâtea energie câtă s'ar recere pentru a doborî circa 20 de copaci. Iar o domnișoară delicată, într'o petrecere de noapte, dansând potrivit, face vre-o 50 de kilometri!

Ce ar zice aceste dudui cari nu se dau înapoi dela astfel de eforturi, când ele se potrivească de minune cu înclinațiile și poftele lor, dacă ar fi puse la tăiat de copaci, ori la un drum de vre-o 40—50 km. într'o noapte, ori la muncă de bucătărie fără servitoare?!

De sine înțeles că ar fi bolnavă și neputincioasă, asemenea omului leneș din povești:

- Vino, Petre, de fă foc!
- Nu pot, mamă, că sunt schiop.
- Vino, Petre, la mâncare!
- Dați-mi lingura cea mare.

întreagă de bogați și potențați. Și pe aceștia i-a desarmat, convocând, organizând și ținând al 3-lea sinod în Alba-Iulia, cu sute și mii de delegați laici, în afară de zecile de protopopi și sutele de preoți, cari l-au văzut și l-au întărit și l-au verificat în luna Septembrie 1700 în Alba-Iulia, în orașul și catedrala lui Mihai Viteazul...

Nu a putut fi om slab de inger, Atanasie Anghel, nici slab naționalist, ori inconștient român, când venind acasă, la Alba-Iulia, din București, unde îl juraseră Dositeiu patriarhul Ierusalimului și Dosofteiu mitropolitul Ungro-Vlahiei, că nu va suji românește, ci ori slavonește, ori grecește, fără zăbavă cere deslegare dela acest jurământ, despre care își dădea seama că a fost neonest și nedrept impus, și obține deslegare dela Pontificele Romei, despre care știa că are puterea de a lega și a deslega, puterea singură ecumenică alui Petru; s'apoi slujește însuși românește și pune la cale pe preoții și protopopii săi, ca: și ei „așisderea să facă”.

Și așa românește au slujit apoi toți episcopii uniți cu Roma, ai Blajului, urmașii lui Atanasie Anghel — pe când cei ortodocși, după ce prin călugării sârbi Sofronie și Visarion s'au desbinat iarăși în două Români ardeleni, și au dobândit și ei episcop dela Viena, slujau slavonește și sârbește. Și atunci când maghiarii reformați făceau pierdute di-

plomele împărătești, cari urgitau punerea în posesiunea drepturilor pe Români uniți, treceau peste orice lege și morală și comiteau toate blestemățiile, ca să nu ajungă Români a se emancipa, a umbla la școală, a-și deschide școli, a deveni națiune recunoscută și dominantă, după număr deocamdată numai, cot la cot cu acești maghiari, din păcate tot ortodoxia a lucrat, a subsăpat, a pus bețe în roate, în calea emancipării naționale, culturale, economice și sociale a Românismului, stricând unitatea Românismului ardelean și amânând intrarea în drepturile prevăzute în diplomele împărătești, a căror executare de atâtea ori a urgitat-o Curtea dela Viena, dar de geaba: dacă nici Români nu erau una, ci-o parte, și anume cei ce au urmat pe „apostolii” bizantino-sârbi: Visarion și Sofronie, au împins și ei soarta Românilor în direcția, în care o împingeau cei mai mari dușmani ai lor: reformați maghiari. *Nu Români Uniți au lucrat vre-odată cot la cot cu Maghiarii, ci bieții frații noștri Români Ortodocși, cu ocazia aceasta, și încă în câteva cazuri...*

Iar' când Români Uniți cu Roma, în evoluția lor spre naționalismul românesc integral și neînduplecat, nu numai că au tipărit cea dintâi carte cu litere străbune-latine, nu numai, că au redactat întâia gazetă în limba română, nu numai că au dat din sinul și din Biserica lor, pe acela, care a lansat deviza:

„Deșteaptă-te Române”, dar' au început a și tipări această gazetă cu litere latine, strămoșești, singure cu adevărat strămoșești, cel mai mare între mitropoliții ortodocși români, Andreiu Șaguna a afurisit în mod public pe toți Români, cari vor abona și vor citi gazete (și deci și orice carte bisericească ori literară) tipărită cu litere latine-române și nu cu celea bizantino-slave.

Și tot numai prin intervenția intolerantă, habotnică, chiar terorizatoare a celor ce „mai amarnic urâsc Roma, decât iubesc adevărul și dreptatea”, îmi pot explica și faptul, că în Martie anul curent, când în aula facultății de drept, a Universității din București, a avut loc protestul față de atitudinea vecinilor dela vest (în presa lor și propaganda externă) în cadrul adunării sindicale (?) a Bisericii și școlii române, tocmai Biserica noastră n'a fost invitată, de turma căreia ține majoritatea absolută a locuitorilor Ardealului de Nord, cedat (?)... Și câte altele, cari numai bine nu aduc națiunii și Țării noastre. Ba chiar imenz rău, incalculabil rau!

Ei bine, aceste proceduri nu înseamnă atașarea la adevăr și dreptate. Nu înseamnă obiectivitate; nu înseamnă nici naționalism român, nici moralitate creștină. Procedurile aceste — de cari mai sunt încă multe — nu promovează spre bine mersul vieții Statulu

Pedeapsa lui Dumnezeu: războiul, pericolul aerian, ca și cel ateu — intern și extern — plonează amenințător, ca o sabie a lui Damacles, asupra noastră. N'a sosit timpul să ne trezim?

Satul arde... iar voi, babelor, vă pieptănați!...

Prof. Filotea Dumbravă

Tot Beiușul, tot Blajul... Gazeta arădană *Tribuna Română*, în numărul său din 6 Dec. c. aduce, la loc de frunte, un judicios articol, scris de d. *Petre Pascu*, din care reținem și noi celea ce urmează:

[...] „E mare lucru conștiința. Datorită ei se fac lucruri mari, acolo unde ai crede că sunt aproape imposibile. Dacă fiecare din noi am avea conștiință și demnitate, multe rele s'ar putea înconjura, Lașii, cozile de topor, odioasele cozi de topor, dese ca pădurea, ne aduc tristeți fără margini, ne cauzează atâtea amărăciuni. Ne gândim să dăm două pilde mărețe, din care bunăvoința cititorului va scoate învățămintele necesare, ajungând să-și dea seama cât prețuiește conștiința, drumul drep și străduința de a lucra desinteresat, în folosul obștei.

Un anunț din ziarul „Voința Transilvaniei”, ziar românesc, ne vestește un lucru, de altfel simplu: Apariția unor cărți în anul curent: *Istoria Românilor de I. Lupaș*; *Istoria Transilvaniei de Șt. Pașcu*; *Istoria învățământului din Transilvania până la 1800*, scrisă de *Niculae Albu*, și *Ardealul, pământ românesc*, de *Milton G. Lehrer*. În afară de prima carte apărută la Sibiu, știți unde s'au tipărit celelalte? Toate la Blaj, adică în umile tiparnițe de provincie. Și asta când? În anul de grație 1944, anul cu tehnica tiparului avansată, cu mulțimea, mai ales cu mulțimea tipografiilor și editurilor din București. Ne-am întrebat: de ce trebuiau imprimate aceste lucrări într'un modest orașel transilvănean, de vreme ce în Capitală se dispune de alte mijloace cu totul superioare? Răspunsul: pentru că acolo, în Capitală, se găsește un om, ca de exemplu *Georgescu-Delafras*, un geșetar fără scrupule, lipsit complectamente de conștiință. Acest domn nu se gândește decât la câștig. Șmecher, ca orice negustor, a scris două cărți mediocre, ca să poată înainta cere Societății Scriitorilor Români, pentru a fi primit ca membru. Nu-i erau suficiente afacerile. Se vroia și scriitor. Iată,

și Națiunii Române, ci oprirea pe loc, impiedecarea carului Națiunii și vieții de Stat. Inseamnă cea mai mare nedreptate și nedreptățire, ce se poate aduce unei părți a Națiunii Române: tiranizarea ei, și prin ea lovitura întregii Națiunii.

În zilele acestea, se desprind acestea suspine, de pe buzele noastre, mai ales că suntem într'o epocă de războiu crâncen, în care toți ne vărsăm sângele, fără deosebire de crez, pentru viitorul Țării și Națiunii și stăm în fața unor transformări epocale mondiale și mai ales europene...

Și nu cerem, decât obiectivitate, consecvență cu adevărurile stabilite, toleranța pretinsă de cultura veacului al XX-lea și procedură frățească. Pentru că nouă și așa despărțiți de noi sub raportul crezului religios integral, ne este drag de frații noștri ortodocși. Noi nu ne uităm că, trecând peste mizerii ce le va vindeca vremea, când stăm în față cu orice Român de bunăvoință n'avem decât cuvântul: Eu ți-s frate, tu-mi ești frate...

prof. Cornel B. Andrea

deci, cum la Blaj, se mai prelungesc încă rezonanțele istorice. Și doar Blajul n'a evoluat, ca oraș, prea simțitor. Sunt oameni acolo, de inimă, de faptă românească.

Mai e un târg, vechi centru de conștiință și simțire de acasă, Beiușul. În Beiuș odinioară se făcea școală serioasă. Multe generații au ieșit de pe băncile ei. Interesant: pe câți câți au învățat carte la Beiuș îi distingi foarte ușor. Emoții puternice îi sguđuie ori de câte ori povestesc întâmplări din vremea liceului. Emoții, infiripate totdeauna pe un fond de cea mai curată simțire românească. De ce ele să fie legate tocmai de Beiuș? Pentru că acolo au trăit dascăli, cum e spre pildă *Constantin Pavel*, idealist până în măduva oaselor, român din tălpi și până în creștet. Mai avea o calitate *Constantin Pavel*: din Beiuș nu s'a clintit o viață întreagă. A slujit acolo cinstit, modest, cu toate ademirile din afară. Era un alt Kant, acest profesor, după cum ne spunea un entuziast elev al său, nu și-ar fi părăsit orașul pentru nimic în lume. Iși iubea catedra ca un fanatic și ținea cu căldură la neamul său. Pentru aceste calități azi ar fi taxat drept șovinist sau „staționar” cum s'ar exprima d. G. Călinescu. — Tot Beiușul, tot Blajul...

Știri mărunte

Vacanța de Crăciun. S'a decis, și s'au comunicat din partea Ministerului Educației Naționale, celor interesați, următoarele: 1. Trimestrul I, la toate școlile secundare, se încheie la data de 20 Ianuarie 1945. 2. Vacanța de Crăciun începe în ziua de 20 Decembrie 1944 și ține până la 10 Ianuarie 1945, când toți elevii trebuie să fie prezenți la cursuri.

Mângâiere de sărbători. Un ziar bucureștean de după amiază publică o seamă de declarații ministeriale cu privire la îmbunătățirea salariilor și a măsurilor ce s'au luat sub acest raport. Așa, d. ministru *Dr. Aurel Leucufia* a declarat: „Voiu vedea la justa aplicare a sporurilor de salarii, pentru ca toți cei interesați să-și primească efectiv drepturile cuvenite. În același timp voiu căuta modalitatea de a fi înfrânată scumpetea și suprimată specula, în vederea echilibrului între prețuri și salarii”. — La rândul său, d. ministru subsecretar de stat *Dr. Emil Ghilezan*, a precizat că sporul ce s'a acordat funcționarilor publici pe luna Noemvrie, constituie un ajutor special de iarnă. — Armonizarea salariilor slujbașilor statului se va aplica dela 1 Decembrie.

Scosi din învățământul universitar În urma încheierilor *Comisiei de Epurație*, Ministerul Educației Naționale a scos dela catedrele avute la *Universitatea din București*: 1. *Mihai Antonescu*, profesor la facultatea de drept; 2. *P. P. Panaitescu*, profesor la facultatea de litere și filosofie; 3. *Nichifor Crainic*, profesor la facultatea de teologie; 4. *I. Petrovici*, profesor la facultatea de litere și filosofie; 5. *Petre Tomescu*, profesor la facultatea de medicină; 6. *Alexandru Marcu*, profesor la facultatea de litere și filosofie; 7. *Gh. Alexianu*, profesor la facultatea de drept; 8. *Ovidiu Vlădescu*, conferențiar la facultatea de drept; 9. *Virgil Nițulescu*, profesor la facultatea de medicină umană. — Lucrările Comisiei de epurație continuă.

Locale. Mâne, Dumineca Sfinților Strămoși, va predica în catedrală pâr. *Dr. Septimiu Teodoranu*, profesor de teologie.

Ăsta știe ce vrea. Zilele acestea în Camera Comunelor din Londra, desbătându-se și politica externă a Mării Britanii, un mănunchiu de deputați laburiști au interpellat guvernul asupra celor ce se petrec acum în Grecia. A răspuns d. *W. Churchill*, premierul englez: „Mai întâi trebuie să stabilim care sunt prietenii democrației, și ce se înțelege prin democrație. Cred că întreaga Cameră a Comunelor este de acord a consimți că democrația se bazează pe alegeri libere și pe sufragiul universal. Nu se poate admite ca procedeu democratic încercarea unor bande armate de a amenința pe cetățeni cu violență, de a desființa legea și de a teroriza pe oamenii, care au alte credințe decât el. Eu

am o încredere nețărmurită în popor, dar nu în cetele, care răstoarnă ordinea și se institue prin violență la conducerea statului”. — Așa se traduce în faptă principiul vechi: *Vim vi repellere licet*. Tratatând cu mânuși și cu pălăria în mână cete de bandiți înarmați, nu faci decât să-i încurajezi la „acțiune”. — Ceeace cârmuirea engleză nu face.

Mesagiu cu tâlc. Știu și Englezii și Americanii că păgânătatea hitleristă n'a isbutit săucidă credința creștină în lumea germană, dar a făcut mult rău nu numai catolicismului — socotit inamic Nr. 1 al materialismului nazist — ci și protestantismului. Sigur că având în vedere și amărăciunea provocată de propaganda anticreștină național-socialistă, generalul *Eisenhower*, adresând poporului german, nu de mult, un mesaj (*Rador* 7, XII, 44), a făgăduit, între altele, și libertatea cultului, restaurarea proprietății Bisericii și îndepărtarea influenței naziste din Biserică.

A demisionat? N'a demisionat? O telegramă dată din Madrid și apărută în ziarul parizian *Liberation* — după cum încrestează agenția *Rador* (9, XII, 44) — vestește că generalul *Franco* și-ar fi dat demisia din fruntea Statului spaniol. Asta s'ar fi întâmplat Vinerea trecută, după amiază. Demisia ar fi fost dată președintelui Juntei Falangei. — În schimb ambasadorul Spaniei la Paris, d. *Harold King*, corespondentul agenției *Reuter*, a declarat că știrea după care gen. *Franco* ar fi demisionat este absolut inexactă. — În scurtă vreme se va vedea care-i adevărul cu ajungerea la putere a lui *Miguel Maura*, leaderul spaniol al celor de stânga.

Frământări în Bulgaria. După știri din Sofia guvernul bulgar a demisionat. Cauzele demisiei nu se cunosc. Se crede c'ar fi vorba de neînțelegeri între membrii cabinetului bulgar din cauza unei legi de amnistie.

Ce a însemnat ocupația germană pentru Franța? Ministrul francez al informațiilor, d. *Telejen*, într'un discurs ținut la Lille a dat o statistică despre pagubele suferite de Franța în urma ocupației germane. Din care statistică reiese că Franța a pierdut 3.000.000 de oameni ca prizonieri și deportați. Peste 377.000 de case au fost distruse parțial și mai bine de 100.000 distruse complet. Au mai fost distruse, apoi, 2.300 instalații feroviare și peste 3000 km. linii ferate. Totodată Franța a pierdut două treimi din materialul său rulant și două treimi din parcul său de automobile.

A apărut!

„Calendarul dela Blaj”

Prețul 160 Lei.

Grăbiți-vă cu comanda, că din lipsă de hârtie nu s'au tipărit decât puține exemplare.

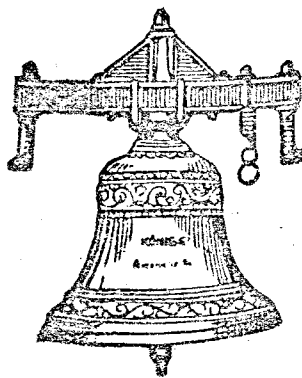
FRIDERIC HÖNIG

ARAD. STRADA BARIȚIU 10-21

„Inreg. F. S. 34/1931 Arad” cf. dispozițiilor în vigoare

Cea mai veche și mai mare turnătorie de clopote din România.

La comandă fabrică clopote de orice mărime din cel mai curat bronz pentru clopote, pe lângă garanță mare și cu prefixarea precisă a tonurilor. Invenție proprie licențiate Rechizite și s'au de fier pentru clopote. Motoare electrice pentru clopotit. — Telefon 376.



Fondată la anul 1840